

BALANÇ DE LA LEGISLACIÓ I LA JURISPRUDÈNCIA DE CATALUNYA 1979-2019

Joan Ramon Solé i Durany*

Resum

Aquest text recull les principals fites legislatives i jurisprudencials en matèria de dret lingüístic que s'han produït els últims 40 anys a Catalunya.

Paraules clau: dret lingüístic; política lingüística; normalització lingüística; Catalunya; llengua catalana.

A REVIEW OF THE LEGISLATION AND JURISPRUDENCE OF CATALONIA 1979-2019

Abstract

This article brings together the main language law-related legislative and jurisprudential milestones of Catalonia over the last 40 years.

Keywords: linguistic law; language policy; language normalisation; Catalonia; Catalan language.

*Joan Ramon Solé i Durany, responsable de legislació lingüística. Direcció General de Política Lingüística. Generalitat de Catalunya. jrsoler@gencat.cat

Citació recomanada: Solé i Durany, Joan Ramon. (2019). Balanç de la legislació i la jurisprudència de Catalunya 1979-2019. *Revista de Llengua i Dret, Journal of Language and Law*, 72, 168-178. <https://doi.org/10.2436/rld.i72.2019.3362>

Sumari

1 Introducció

2 Ensenyament

3 L'ús institucional

4 El món socioeconòmic

5 Els mitjans de comunicació i el sector audiovisual

6 La toponímia

7 Altres àmbits

8 Conclusions

Referències bibliogràfiques

1 Introducció

El desenvolupament de la normativa lingüística catalana el podríem dividir en tres etapes:

Els inicis

Una etapa que podríem dir-ne inicial abraçaria des del primer postfranquisme fins a la [Llei 1/1998](#), de 7 de gener, de política lingüística (LPL). D'aquesta etapa, més llarga que les altres dues, en podríem destacar les fites normatives següents.

Unes primeres normes estatals despenalitzen l'ús de les llengües de les nacions que integren l'Estat diferents de la castellana en alguns àmbits més emblemàtics com ara l'onomàstica o alguns topònims. També s'introdueix l'ensenyament obligatori del català a l'escola. Alhora, el català ja és present tímidament als mitjans de comunicació.

La [Llei 7/1983](#), de 18 d'abril, de normalització lingüística (LNL) de Catalunya, constitueix la primera gran fita legislativa que marca l'inici formal de l'intent de recuperació de la llengua en els àmbits públics i oficials, d'on havia estat bandejada pràcticament durant els darrers segles, especialment durant la darrera dictadura. No és del tot per casualitat que la Revista de Llengua i Dret aparegui simultàniament amb l'LNL i d'aquí que aquesta sigui publicada íntegrament a les "Notes de legislació i jurisprudència: Catalunya" del primer número de la Revista, notes que enceta el Dr. Antoni Milian ([Milian, 1983a](#)). Cal tenir en compte que fins a l'expansió d'internet era convenient de publicar el text de les disposicions que s'anaven aprovant i que es comentaven a fi de facilitar l'accés als texts.

Si bé l'LNL s'inspirava en la [Carta de la llengua francesa de Quebec](#), la llei catalana manté una gran distància respecte a l'aplicació del principi de territorialitat desplegat en el cas de Quebec. Així, la llei catalana estableix en general drets de caràcter personal i mandats de foment de la llengua en àmbits diversos. L'únic àmbit on l'LNL aplica el principi de territorialitat és en el dels topònims. En altres àmbits sembla anunciar una voluntat de fer predominant el català mitjançant l'ús, encara no definit, de la declaració estatutària del català i de l'aranès com a llengües pròpies de Catalunya i de la Vall d'Aran respectivament, però amb la paradoxa de no gosar declarar oficial l'aranès, segurament pel fet que l'[Estatut de 1979](#)¹ no l'hi declarava.

El govern de l'Estat, llavors en mans del Partit Socialista Obrer Espanyol (PSOE), va impugnar dos articles de l'LNL davant del Tribunal Constitucional (TC) ([Milian, 1983b](#)). Aquesta impugnació, des d'una perspectiva històrica, i com a presagi de la bel·licositat estatal posterior, ara podríem dir que té un cert caràcter simbòlic en el mateix sentit oposat que ho va ser la no impugnació de l'LPL el 1998, en aquest cas per un govern estatal en mans del Partit Popular (PP). No obstant això, si bé aquella impugnació de l'LNL era formalment significativa, materialment es pot qualificar de contingut tècnic. La [Sentència del TC 83/1986](#) (STC), de 26 de juny, recollida en els seus aspectes més rellevants a [Milian \(1986\)](#), estima el recurs d'inconstitucionalitat i anul·la els articles impugnats.

A més del que comentem a sota en els àmbits corresponents, un fet general característic d'aquest període és que apareixen normes catalanes sota un criteri personal, és a dir, que permeten la tria entre les llengües oficials, al costat d'altres de caràcter territorial, sovint amb rang reglamentari, que comencen a obligar a l'ús del català en àmbits concrets, si bé sense un criteri sistemàtic en aquest sentit. Així, al llarg d'aquest període veiem com normes que simplement permetien l'ús del català en un àmbit concret com ara l'etiquetatge eren impugnades pel Govern de l'Estat. En canvi, altres normes que arribaven a imposar l'ús del català en altres àmbits no eren objecte de recurs. Esmentem per exemple en aquest sentit la primerenca i encara vigent [Ordre de 18 de febrer de 1986](#), de normalització lingüística dels rètols utilitzats en la senyalització d'aparells i instal·lacions, i sobretot la ja derogada [Llei 3/1993](#), de 5 de març, de l'Estatut del consumidor. Els articles 26 i 27 d'aquesta darrera establien uns drets que comportaven les correlatives obligacions generals d'usar el català en determinades informacions i d'entendre'l en l'atenció a clients i usuaris, obligacions que afectaven, doncs, les empreses privades.²

¹ Llei orgànica 4/1979, de 18 de desembre (BOE núm. 306, de l'endemà), d'Estatut d'autonomia de Catalunya.

² Un recull de les disposicions que afecten l'àmbit socioeconòmic fins a la data de publicació el vam publicar a [Solé \(2006\)](#).

Propietat i oficialitat

Al llarg del període comentat, la doctrina va aprofundir en la distinció estatutària entre el català com a llengua pròpia de Catalunya (i l'occità a la Vall d'Aran) i aquestes llengües com a oficials juntament amb el castellà. A partir sobretot dels treballs de l'àrea de llengua i dret del II Congrés Internacional de la Llengua Catalana (1986)³ i dels estudis que van apareixent principalment a la *Revista de Llengua i Dret* des de la seva aparició el 1983, diversos juristes consideraven que la Constitució admet donar un caràcter preferent a la llengua catalana (i a l'occità a la Vall d'Aran) sota el fonament jurídic de la declaració —estatutària en el cas del català i al principi legal en el de l'occità— d'aquestes llengües com a pròpies del territori. També era possible prioritzar l'ús del català i l'occità d'acord amb l'argument que és la llengua que cal fomentar pel fet que, en paraules del TC, ha patit “situacions històriques de desequilibri d'una de les llengües oficials respecte de l'altra”. Encara, aquesta preferència hauria d'haver tingut suport jurídic en l'[article 3.3 CE](#).

La culminació d'aquest procés va ser l'aprovació de la vigent LPL, que aposta decididament per donar contingut a la distinció estatutària entre propietat, aplicable al català i l'occità a l'Aran, i llengües oficials, aplicable a aquestes llengües i al castellà. L'LPL no va ser impugnada davant del TC. Els mateixos principis que atribueixen un ús, sobretot institucional, preferent per al català, es transposen a la [Llei 8/1987](#), de 15 d'abril, municipal i de règim local de Catalunya, i sobretot s'eleva a rang estatutari amb l'Estatut d'autonomia de 2006.

A les acaballes de la VIII legislatura, amb el segon govern tripartit, el Parlament estén elements del principi de territorialitat vinculat al caràcter propi de la llengua a l'àmbit privat amb la [Llei 22/2010](#), de 20 de juliol, del Codi de consum de Catalunya. Altres lleis del mateix any també estableixen certa preferència per a la llengua catalana, com ara la [Llei 10/2010](#), del 7 de maig, d'acollida de les persones immigrades i de les retornades a Catalunya, o simplement estableixen quotes per a compensar el dèficit de la presència del català, com és el cas de la [Llei 20/2010](#), de 7 de juliol, del cinema. En el cas de la [Llei 35/2010](#), d'1 d'octubre, de l'occità, aranès a l'Aran, també es desplega el caràcter propi de l'occità per fer-lo preferent a les institucions de la vall. A diferència de l'LPL, l'Estatut d'autonomia i totes aquestes lleis van ser impugnats pel Grup Parlamentari del PP i per la Defensora del Poble. Fins i tot la Llei de l'occità, aranès a l'Aran, va ser impugnada pel Govern estatal en mans del PSOE. Encara, abans de la [Sentència 31/2010](#), de 28 de juny, del TC (STC), que resol el recurs d'inconstitucionalitat presentat pel Grup Parlamentari del Partit Popular al Congrés espanyol contra alguns articles de l'Estatut d'autonomia de Catalunya, ja havien estat impugnats pel Grup Parlamentari del PP alguns aspectes lingüístics menors de la [Llei 12/2009](#), del 10 de juliol, d'educació.

La STC 31/2010 suava esmentada marca un final contundent a aquest període de desenvolupament normatiu del caràcter propi de la llengua catalana. La [STC 11/2018](#), de 8 de febrer, farà el mateix amb la Llei de l'occità. La resta de sentències del TC sobre les lleis esmentades reiteren la interpretació restrictiva de la CE pel que fa a la preferència de la llengua catalana en general i en els diferents àmbits regulats. Uns estralls específics en l'àmbit educatiu els perpetraran les sentències del TS que resolen demandes de més presència del castellà com a llengua vehicular a l'ensenyament no universitari.

Travessa del desert

La STC 31/2010 és seguida de sentències del mateix TC també regressives com ara la [STC 87/2017](#), de 4 de juliol, sobre la Llei d'acollida de les persones immigrades i les dues⁴ del Codi de consum. La [STC 89/2017](#), de 4 de juliol, sobre la [Llei 20/2010](#), del 7 de juliol, del cinema, es limita a reduir la quota obligatòria de presència de la llengua catalana. En l'àmbit educatiu, com hem dit, els estralls venen del TS. La STC 31/2010 esmicola amb befa inclosa les conseqüències jurídiques que es puguin derivar del caràcter de llengua pròpia predicable en favor del català i de l'occità. Una de les befes consisteix per exemple a reiterar la recent afirmació del castellà com a llengua “comuna”, afirmació que té com a resultat un reforçament conceptual i pràctic de la supremacia del castellà que es pot desprendre d'una determinada interpretació de la CE, justament la que recull amb força el TC. Tot i això, el model jurídic lingüístic construït per intentar recuperar la presència del català a la vida pública i oficial amb una certa preeminència respecte al castellà

³ Ací escau de recordar la crida del president de l'àrea, el ja malaguanyat Josep Maria Puig Salellas, a aprofundir en la declaració del català com a llengua pròpia com a fet jurídic rellevant per a fonamentar normes que li siguin favorables.

⁴ La [STC 88/2017](#), de 4 de juliol, resultant del recurs de la Defensora del Poble, i la [STC 7/2018](#), de 25 de gener, del Grup Parlamentari del Partit Popular.

encara sembla poder fonamentar-se en el foment de la llengua i en el fet que el TC també admet, com hem dit en part més amunt, “las adecuadas y proporcionadas medidas de política lingüística tendentes a corregir, de existir, situaciones históricas de desequilibrio de una de las lenguas oficiales respecto de la otra, subsanando así la posición secundaria o de postergación que alguna de ellas pudiera tener”.⁵ De totes maneres, les conseqüències no només jurídiques sinó també polítiques, econòmiques i fins i tot emocionals de la sentència contra l'Estatut i de la política estatal respecte a Catalunya van abocar a l'intent de celebració d'un referèndum per l'autodeterminació i al procés independentista. Aquests fets transcendents en la vida del país i en el desenvolupament jurídic tant del mateix país com de la llengua enceten un període d'incertesa jurídica en el qual continuem immersos.

2 Ensenyament

En l'àmbit no universitari, després de la introducció del català com a matèria, bàsicament⁶ a partir del [Reial Decret 2092/1978](#), de 23 de juny, d'incorporació de la llengua catalana al sistema d'ensenyament a Catalunya, Milian (1984) ens fa observar que les primeres normes catalanes semblaven tendir més aviat cap a un sistema de separació lingüística, on s'esmentava “l'opció dels pares, la situació socio-lingüística dels alumnes i els mitjans disponibles”. Seguint Milian, a partir de l'LNL la regulació es decanta clarament per un sistema de conjunció lingüística on és l'autoritat educativa escolar o governamental qui determinarà les llengües vehiculars de les matèries. Es tracta d'un model més eficaç per garantir el coneixement de les llengües oficials i l'ús normal de les respectives llengües pròpies de Catalunya.

Escau de remarcar, en aquest sentit, el [Decret 362/1983](#), de 30 d'agost, sobre aplicació de l'LNL a l'àmbit de l'ensenyament no universitari. Atès que el model de conjunció lingüística que segueix aquest Decret impedeix als pares la tria de la llengua, la impugnació d'un pare advocat contra aquest Decret va aconseguir, després d'un viarany jurídic tortuós encetat amb èxit, que el Tribunal Suprem presentés una qüestió d'inconstitucionalitat contra els articles més rellevants de l'LNL sobre el sistema educatiu. Sortosament en aquella època la [STC 337/1994](#), de 23 de desembre, declara que cap de les disposicions qüestionades pel Tribunal Suprem, atiat pel ciutadà esmentat, són contràries a la Constitució. Només n'hi ha una que la condiona al sentit interpretatiu que li dona la sentència. Aqueixa sentència va permetre de mantenir el sistema jurícolingüístic adoptat per l'Administració catalana i va frenar la litigiositat sobre la llengua a l'ensenyament fins a la STC 31/2010 contra l'Estatut d'autonomia. Al llarg d'aqueix període, l'LPL de 1998, l'EAC i la [Llei 12/2009](#), del 10 de juliol, d'educació, van mantenir aquell sistema lingüístic educatiu avalat pel TC el 1994.

Malauradament aquesta repetida STC 31/2010 va reanimar les demandes d'ensenyament en castellà en l'àmbit no universitari, si bé la qüestió sembla haver tornat en els moments actuals a una certa estabilitat, almenys en matèria normativa i litigiosa.

La pràctica ha demostrat l'encert de l'adopció del sistema jurídic de conjunció lingüística amb el català com a llengua pròpia i per tant netament predominant, en contraposició al sistema de separació lingüística. No obstant això, l'àmbit educatiu es veu especialment afectat per les successives onades d'immigració i també pel procés estatal de recentralització de competències, de manera que el context lingüístic social i polític arriba a afectar els usos lingüístics a les aules i sobretot les activitats extraescolars.

Pel que fa a l'àmbit universitari, des de l'LNL de 1983 que hom va optar per la llibertat lingüística de professors i alumnes, si bé amb mesures de foment. La [Llei 1/2003](#), de 19 de febrer, d'universitats de Catalunya, reitera per al professorat el requisit de coneixement de les dues llengües oficials que recullen les lleis lingüístiques precedents des de l'LNL de 1983, com també el mandat de mesures de foment. La Llei obvia en canvi el principi de llibertat lingüística. L'Estatut de 2006, però, va elevar al rang estatutari aquests criteris, inclosa la llibertat lingüística. Tot i aquesta llibertat de tria, la mitjana d'ús de català als graus de les universitats catalanes és del 77%.⁷

⁵ [STC 31/2010](#), FJ 14.

⁶ Teodoro (2019) ens recorda encertadament l'antecedent de la Llei franquista [14/1970](#).

⁷ [Informe de política lingüística 2017](#).

3 L'ús institucional

La normativa de la Generalitat reguladora dels àmbits on té potestats, inclòs el local, ha anat perfilant un model encaminat a l'ús preferent del català com a llengua oficial pròpia i a un ús del castellà com a llengua oficial i, per tant, d'acord amb un criteri de respecte dels drets lingüístics dels ciutadans que trien ser atesos en aquesta llengua. Com ja vam tenir l'avinentesa de comentar a [Solé \(2009\)](#), es tracta de combinar un model lingüístic territorial pel que fa a la llengua pròpia amb un de personal pel que fa a les llengües oficials. La posterior STC 31/2010, de 28 de juny, tan repetidament esmentada, constitueix un seriós entrebanc jurídic per desenvolupar aquest criteri, si bé en un altre àmbit, el privat, curiosament les sentències esmentades a la nota 4 legitimen explícitament la possibilitat d'establir obligacions lingüístiques en favor de la llengua catalana.

I si la normativa catalana ha estat limitada pel TC pel que fa a la regulació de les institucions pròpies, pel que fa a les institucions dependents de l'Estat com ara l'Administració perifèrica, la de Justícia, les forces i els cossos de seguretat, les forces armades, les entitats estatals i els altres àmbits de titularitat estatal la normativa catalana ja és de per si limitada i la poca que hi ha és ignorada de manera generalitzada i objecte d'infraccions continuades. La manca d'exigència del coneixement del català per a accedir a llocs de treball de tots els àmbits estatals a Catalunya, mancança que segons el nostre parer infringeix tractats internacionals, normativa estatal i catalana alhora, constitueix un entrebanc que dificulta fer gaire presents les llengües pròpies del territori en tots aqueixos àmbits i que és aplicat amb contumàcia per les institucions estatals al llarg de tot aquest període de temps sense solució de continuïtat. L'únic àmbit en què hom ha aconseguit que s'exigeixi el coneixement de la llengua catalana per a accedir a llocs de treball de funcionaris amb habilitació estatal és el dels adscrits a l'Administració local. Sobre aquesta qüestió ens remetem a [Solé \(1998\)](#).

L'exigència del coneixement del català per a accedir a llocs de treball de les institucions catalanes ha continuat almenys essent respectada, en canvi, pel Tribunal Constitucional. Aquesta exigència apareix per primera vegada amb rang legal a la [Llei 17/1985](#), de 23 juliol, de la funció pública de l'Administració de la Generalitat. Un cop més, el Govern de l'Estat amb majoria del PSOE va impugnar aquesta exigència —l'única impugnació de la Llei— davant del TC. Tal com també hem tingut l'avinentesa de comentar a [Solé \(2009: 163\)](#), “la [Sentència del Tribunal Constitucional 46/1991](#), de 28 de febrer, va considerar adequada a la Constitució i a l'Estatut aquella exigència del coneixement del català en l'accés a la funció pública de la Generalitat i de l'Administració local” i en general no ha estat posada en qüestió.

4 El món socioeconòmic

En aquest àmbit la normativa estatal ha mantingut sense solució de continuïtat el criteri franquista, i en alguns casos anterior, d'imposar el castellà. L'LNL de 1983, a diferència del seu model quebequès ja esmentat, no va gosar-hi a entrar. Tot i així van anar apareixent algunes normes reglamentàries catalanes destinades a contrarestar la imposició estatal del castellà, ja sigui permetent l'ús del català o fins i tot imposant-lo. En el cas de l'etiquetatge, l'Estat va encetar una conflictivitat jurisdiccional sobre la competència i l'abast per regular-hi la llengua, conflictivitat que va generar no poques oscil·lacions jurisprudencials. A aquesta inseguretat jurídica s'hi va afegir la normativa europea, que, a causa d'una sentència que negava al govern flamenc la possibilitat d'imposar el neerlandès, va ser modificada per permetre la imposició de les llengües oficials de la Unió Europea en alguns casos, de manera que el català en queda exclòs.⁸

Més amunt, a la introducció, ja hem esmentat algunes disposicions importants que van introduir l'obligació d'usar el català en certs àmbits, la més rellevant de les quals és la Llei 22/2010, de 20 de juliol, del Codi de consum de Catalunya. Hi hem esmentat també, en una nota, les dues STC que, tot i que no n'anul·len cap article, sí que en fan una interpretació molt restrictiva de manera que novament, com en la tan repetida STC 31/2010, provoquen una gran inseguretat jurídica que, com sempre, és perjudicial per a la part més feble, és a dir, la llengua catalana. No obstant això, com hem dit, totes dues STC legitimen de manera més explícita l'existència d'obligacions lingüístiques i la segona afegeix que aquestes obligacions no atempten ni contra la llibertat d'empresa ni contra la lliure circulació dels productes.

⁸ Sobre els antecedents de la conflictivitat en l'àmbit de l'etiquetatge, vegeu Solé (1995). Encara sobre aquesta conflictivitat, vegeu Baró (1990), Cienfuegos (1999), Milian (2005) i Solé (2009).

A la pràctica, potser l'efecte més visible i remarcable de la normativa catalana sobre aquests àmbits des de la mort del dictador ha estat l'augment exponencial de la presència del català en els rètols, des dels més visibles en totes les zones comercials fins a les cartes dels restaurants passant per tota la documentació comercial. Una presència menor però també destacable la trobem en l'etiquetatge dels productes, si bé en aquest cas la normativa europea constitueix un obstacle incomprensible i injustificable. Les mancances i els incompliments d'aquestes escasses però ben justificades obligacions lingüístiques no ens han d'impedir de destacar el contrast entre l'època no tan llunyana en què el català hi estava prohibit i la situació actual. Malauradament diversos factors fan que l'atenció al públic dels empleats de comerços i restauració, que és un dels aspectes afectats per les sentències del TC, presenti encara serioses deficiències.

Un àmbit on caldria que la legislació i la pràctica institucional aprofundissin encara més és el de les concessions, la contractació i les compres administratives tant de béns com de serveis i subministraments.⁹ Una actuació generalitzada de totes les administracions (Generalitat, diputacions, ajuntaments i tot el sector públic que abracen o en què participen com ara consorcis, agències, etc.) requerint l'atenció, la documentació, l'etiquetatge en català i si s'escau en occità podria comportar-ne un augment molt significatiu dels usos. Un exemple col·lateral a aquesta política podria ser la condició d'usar el català o l'occità en els espais de titularitat pública cedits¹⁰ per a publicitat o per a activitats privades, o en els vehicles de transport públic.

Encara, aqueixa política lingüística de compres i contractes,¹¹ que com diem està encetada però on es pot aprofundir molt més, hauria de tenir en compte la presència de les llengües pròpies en l'actuació de les empreses de què el sector públic és client en l'àmbit de les noves tecnologies, les xarxes socials, la selecció de personal i els usos lingüístics, tant interns com en la comunicació i la publicitat.

Caldria també estudiar com aconseguir tant amb mesures obligatòries com de foment que el català i l'occità no restin exclosos de l'internet i la robotització de les coses i els serveis a fi que no hàgim de renunciar a la nostra llengua a casa mateix, al cotxe o arreu per comunicar-nos amb els objectes i adquirir productes i serveis de manera verbal o escrita. La retroalimentació i les sinergies entre consciència lingüística, ús actiu de la llengua i noves tecnologies haurien de permetre usar el català tant dintre com fins i tot fora del territori lingüístic en àmbits on siguin aplicables les tecnologies de la parla com ara el reconeixement de veu, la traducció automàtica, etc.

5 Els mitjans de comunicació i el sector audiovisual

A partir de la [Llei 10/1983](#), de 30 de maig, de creació de l'ens públic Corporació Catalana de Ràdio i Televisió i de regulació dels serveis de Radiodifusió i Televisió de la Generalitat de Catalunya ([Milian, 1983b](#)), comencen a emetre les emissores de la Generalitat. És indubtable la contribució d'aquestes a la normalització de la llengua catalana en el món audiovisual. La regulació d'aspectes lingüístics d'aqueixos mitjans és completada per l'LPL, la [Llei 2/2000](#), de 4 de maig, del Consell de l'Audiovisual de Catalunya, per diverses disposicions reglamentàries i per acords d'aqueix Consell. La Llei 10/1983 és reemplaçada per la [Llei 11/2007](#), d'11 d'octubre, de la Corporació Catalana de Mitjans Audiovisuals.

La [Llei 22/2005](#), de 29 de desembre, de la comunicació audiovisual de Catalunya, va constituir el primer marc regulador general del sector: conté el règim de protecció del català i l'occità aranès en les activitats de comunicació audiovisual, d'acord amb la normativa lingüística vigent en el moment. La regulació del text legal abraça des del servei públic audiovisual d'àmbit local fins a l'atorgament de llicències a subjectes privats, passant per la promoció de l'espai audiovisual català en el seu àmbit lingüístic.

El president del Govern de l'Estat i cinquanta diputats del Partit Popular van impugnar la Llei 22/2005. Totes dues demandes afecten una part molt significativa de l'articulat —prop d'uns seixanta preceptes, la primera, i més de quaranta, la segona— d'un text legal que introduïa una regulació completa i innovadora de la comunicació audiovisual. Onze anys més tard, i coincidint amb l'enjudiciament del conjunt de lleis lingüístiques que despleguen l'Estatut català del 2006, es dicten la [STC 78/2017, de 22 de juny](#) i la [STC](#)

⁹ En aquest sentit, continuen essent vigents en la part no recollida a la legislació actual les propostes de Milian (1996: 82-86).

¹⁰ Milian (1996: 83-84) ja va fer una proposta semblant, que reitera posteriorment (1999 i 2000).

¹¹ Ens hi vam referir el 2006, p. 185 i seg.

[86/2017, de 4 de juliol](#). La primera resolució (STC 78/2017), en què l'advocat de l'Estat argumenta bàsicament des de la competència exclusiva estatal sobre telecomunicacions, declara la inconstitucionalitat parcial de vuit articles de la Llei i en reinterpreta sis més dins la part dispositiva. La segona resolució (STC 86/2017), que analitza amb més detall els aspectes lingüístics —al costat de les atribucions del Consell de l'Audiovisual de Catalunya i altres aspectes competencials relacionats amb la liberalització dels serveis audiovisuals—, s'ha d'entendre emmarcada pel pronunciament previ, en virtut del qual la capacitat d'incidència territorial en l'àmbit de la comunicació audiovisual resta delimitada en termes restrictius respecte del que establiria el legislador català. Això darrer condiciona l'abast real dels pronunciaments interpretatius de TC sobre les previsions relatives a l'ús de la llengua catalana dins la Llei 22/2005, en la mesura que prèviament ja s'han vist afectats diversos elements estructurals i conceptuals vertebradors del text legal.

En un altre àmbit, la [Llei 20/2010](#), de 7 de juliol, del cinema, introdueix un sistema de quotes lingüístiques de distribució i exhibició de films en català, que intenta pal·liar el dèficit crònic de cinema exhibit en català. Aquesta Llei volia superar els esforços jurídics i institucionals precedents, que no aconseguien l'objectiu de consolidar un percentatge significatiu de cinema en català. La [STC 89/2017](#), de 4 de juliol, resol el recurs d'inconstitucionalitat interposat pel Partit Popular contra la Llei. La Sentència confirma la línia de la STC 31/2010, pel que fa a la devaluació de la posició de l'Estatut d'autonomia de Catalunya del 2006 com a norma habilitada per definir el model lingüístic. El TC fixa el 25 per cent com el límit màxim de la garantia d'una presència del català en l'àmbit cinematogràfic, percentatge que curiosament coincideix amb l'establert pels tribunals ordinaris en relació amb el castellà per als pares que en demanen l'ensenyament en l'àmbit educatiu. En tots dos casos sobta que els tribunals respectius adoptin decisions clarament atribuïbles al legislador català.

Si bé aquestes normes, i algunes disposicions reglamentàries que les completen, estableixen quotes d'ús del català, el panorama televisiu, a diferència del radiofònic, ha acabat dominat per la multiplicació d'emissores d'abast estatal que s'escapen de les quotes esmentades. La normativa estatal no estableix cap obligació concreta quant a la presència de les diferents llengües de l'Estat als mitjans de comunicació. Així mateix, la presència del català en el cinema continua essent molt inferior fins i tot a la quota reduïda pel TC. En aquest àmbit caldrà molt especialment aprofitar les noves tecnologies i no perdre'n el tren per mantenir-hi la presència del català i si pot ser també la de l'occità.

6 La toponímia

A [Solé \(2009: 184\)](#), comentem el Decret 106/1982, de 16 d'abril, sobre senyalització de carreteres, estacions ferroviàries, d'autobusos i serveis públics en l'àmbit territorial de la comunitat autònoma, esmentat a la primera crònica de la *Revista* ([Milian, 1983a](#)).

La [Llei 12/1982](#), de 8 d'octubre, va regular el procediment per al canvi de nom dels municipis de Catalunya. [Milian \(1983a\)](#), encertadament, en remarcava la disposició transitòria, que comportava almenys formalment l'inici de la recuperació dels topònims: “Mentre no en serà aprovat definitivament el canvi, els municipis conservaran el nom actual, per bé que en la seva expressió catalana”. L'LNL va establir que “els topònims de Catalunya, excepte els de la Vall d'Aran, tenen com a única forma oficial la catalana” i que “els topònims de la Vall d'Aran tenen com a forma oficial l'aranesa”. El del [Decret 78/1991](#), de 8 d'abril, sobre l'ús de la toponímia, va regular-ne alguns aspectes i va ser completat pel [Decret 59/2001](#), de 23 de gener, pel qual s'estableix la Comissió de Toponímia, i es modifica el Decret 78/1991, de 8 d'abril, sobre l'ús de la toponímia. La regulació del canvi de noms de nuclis de població està desplegada en diverses normes que formen part de la regulació de l'Administració local. La forma oficial dels topònims està recollida al Nomenclàtor oficial de toponímia de Catalunya. La toponímia major es va anar recollint en successives disposicions i la formalment vigent ha estat aprovada mitjançant dos acords publicats al DOGC. L'Estat respecta en general la toponímia catalana en l'àmbit de les seves competències, llevat dels exotopònims, on en lloc d'usar la forma tradicional del lloc on hi ha el rètol té el criteri d'usar-ne la forma oficial. Així a Catalunya als rètols de les carreteres estatals hi figura sistemàticament la direcció a Saragossa amb la forma “Zaragoza”, i a l'Aragó normalment hi figura la forma catalana “Lleida”.

7 Altres àmbits

La normativa lingüística catalana abraça en major o menor mesura molts altres àmbits com ara el canvi de noms i cognoms, els registres públics, inclosos els estatals, les escriptures públiques, l'Administració de justícia, la retolació, la traducció i la interpretació jurades, etc. En molts casos la normativa catalana ha entrat decididament en àmbits competencials de l'Estat. El TC ha reconegut amb vacil·lacions l'existència d'una competència transversal en matèria lingüística o almenys relacionada amb la seva normalització en tots els àmbits, de manera que ha declarat ajustades a la Constitució normes lingüístiques catalanes que toquen àmbits competencials o institucionals estatals o que contradiuen normes estatals que normalment imposen el castellà arreu. Com hem dit a Solé (2009: 170), el TC permet "la concurrència de normes estatals i territorials exactament sobre la mateixa matèria".

Al seu torn, han anat proliferant normes estatals que basant-se en la competència sobre la matèria s'aprofiten molt sovint per imposar el castellà. Aquesta pràctica habitual va intentant limitar no només la competència lingüística transversal reconeguda pel TC sinó que en imposar arreu el castellà limita formalment la possibilitat d'usar exclusivament el català en l'àmbit concret on l'Estat intervé. Com hem dit a Solé (2009: 192), entenem que aquestes freqüents imposicions del castellà "menyscaben l'oficialitat plena de la llengua catalana i la competència de la Generalitat per regular-la".

Com a curiositat, l'LPL de 1998 va incidir en un àmbit en principi estatal com és el procediment de canvi de noms i cognoms del Registre Civil. En aquell moment l'Estat, en lloc d'impugnar la norma catalana, va adaptar la normativa de canvi de noms i cognoms a la normativa catalana.

8 Conclusions

La restrictiva interpretació imposada pel TC en les seves sentències des de la 31/2010, i la proliferació de normes estatals que imposen el castellà, fan difícil millorar la normativa lingüística catalana en matèria de llengua. Aquests límits també condicionen la política lingüística institucional i així mateix les polítiques empresarials, que en molts casos no veuen la necessitat de prendre decisions favorables a l'ús del català i encara menys de l'occità. No obstant això, caldria estudiar la possibilitat de millorar la normativa en àmbits on les limitacions constitucionals actuals no han operat clarament o on el TC s'ha pronunciat favorablement.

Uns dels àmbits on ja hem dit més amunt que creiem que es podria avançar decididament és en el de les compres i la contractació administratives. Caldria vetllar especialment per l'atenció al públic en les concessions administratives i en qualsevol servei que depengui de l'Administració o estigui participat o adjudicat per l'Administració, de manera que els criteris lingüístics siguin anàlegs als de les administracions catalanes. Un altre àmbit on segurament es podria modificar la llei sense problemes previsibles és el de la publicitat, i no només la que ocupa el domini públic sinó gairebé tota la que sigui visible des de la via pública. Fins i tot també la dels mitjans de comunicació d'àmbit català, sobretot aquells de titularitat o participació públiques, si bé en aquests casos la majoria d'anunciants acostumen a adaptar-se a la llengua del mitjà.

Cal recordar, com també hem dit més amunt, que les STC sobre la Llei 22/2010, de 20 de juliol, del Codi de consum de Catalunya, legitimen de manera explícita l'existència d'obligacions lingüístiques. Caldria aprofitar qualsevol canvi normatiu sectorial per introduir-hi o revisar-hi la regulació lingüística específica. Així com els projectes normatius vetllen sistemàticament per les qüestions de gènere, també haurien de passar un control de les possibilitats d'incloure-hi clàusules en favor de l'ús del català i l'occità. Moltes normes catalanes podrien fer un pas més en la seva regulació lingüística i incidir en àmbits on la presència del català és escassa. Per exemple, les previsions de la Llei 19/2003, de 4 de juliol, del taxi, en aquest sentit podrien millorar en favor d'uns usos semblants als del personal al servei de la funció pública.

Malgrat, doncs, l'augment de la conflictivitat litigiosa d'aquests darrers anys, la intervenció normativa estatal en aquest àmbit i les repetidament al·ludides interpretacions constitucionals i judicials restrictives, les mancances i déficits en els usos lingüístics pel que fa al català i l'occità obliguen a continuar vetllant per una actualització i millora de la normativa que permeti fer del català la llengua d'ús normal en tots els àmbits possibles, i sobretot també caldrà estudiar com intervenir, tant normativament com institucionalment, en el

camp de les noves tecnologies i la societat de la informació, on les nostres llengües pròpies es juguen una part important de llur vitalitat.

Referències bibliogràfiques

- Baró i Ballbé, Maria Josep. (1990). [L'etiquetatge en català: un problema en relació amb la CEE?](#) *Revista de Llengua i Dret*, 14, 137-206.
- Cienfuegos Mateo, Manuel. (1998). [El nuevo enfoque del Tribunal de Justicia respecto a la lengua del etiquetado de productos alimenticios. Comentario a la Sentencia de 14 de julio de 1998, Asunto Hermann Josef Goerres.](#) *Revista de Llengua i Dret*, 30, 63-94.
- [Informe de política lingüística 2017.](#) (2018). Generalitat de Catalunya. Departament de Cultura.
- Milian i Massana, Antoni. (1983a). [Notes de legislació i jurisprudència: Catalunya.](#) *Revista de Llengua i Dret*, 1, 133-144.
- Milian i Massana, Antoni. (1983b). [Notes de legislació i jurisprudència: Catalunya.](#) *Revista de Llengua i Dret*, 2, 149-150.
- Milian i Massana, Antoni. (1984). [De la separació a la conjunció lingüística a l'ensenyament: el títol II de la Llei 7/1983, de 18 d'abril,](#) *Revista de Llengua i Dret*, 3, 33-42.
- Milian i Massana, Antoni. (1986). [Jurisprudència: Tribunal Constitucional.](#) *Revista de Llengua i Dret*, 7, 245-272.
- Milian i Massana, Antoni. (1996). Allò públic en l'extensió i en els límits de l'oficialitat lingüística. Reflexions a propòsit d'una eventual reforma de la Llei de normalització lingüística a Catalunya. *Autonomies: Revista Catalana de Dret Públic*, 21, 65-86.
- Milian i Massana, Antoni. (1999). [Algunes reflexions sobre les intervencions lingüístiques públiques constrictives en el sector privat a propòsit del capítol V de la Llei 1/1998, de 7 de gener, de política lingüística.](#) *Revista de Llengua i Dret*, 31, 35-60.
- Milian i Massana, Antoni. (2000). Lo público en la extensión y límites de la oficialidad lingüística. Reflexiones a propósito de una eventual reforma de la Ley de Normalización Lingüística en Cataluña. *Autonomies: Revista Catalana de Dret Públic*, 21, 67-88.
- Milian i Massana, Antoni. (2001). *Público y privado en la normalización lingüística. Cuatro estudios sobre derechos lingüísticos.* Barcelona: Institut d'Estudis Autònoms, Atelier.
- Milian i Massana, Antoni. (2005). [Dictamen sobre la reglamentació de l'ús de la llengua catalana a l'etiquetatge i a les instruccions d'ús dels productes comercials.](#) *Revista de Llengua i Dret*, 43, 279- 323.
- Solé i Durany, Joan Ramon. (1995). El marc legal de l'etiquetatge en català. Dins *Actes de les Jornades sobre Normalització Lingüística a l'Alt Penedès i al Garraf: 15 i 16 d'abril de 1994* (Estudis i documents IX, 90). Centre de Normalització Lingüística Alt Penedès-Garraf i Institut d'Estudis Penedesencs.
- Solé i Durany, Joan Ramon. (1998). La valoració del coneixement de les llengües diferents del castellà en les convocatòries de places de funcionaris locals d'habilitació estatal. Dins *Actes de la Cinquena Trobada de Sociolingüistes Catalans: Barcelona, 24 i 25 d'abril de 1997* (pàg. 81-97) (Documents de treball; 9). Barcelona: Generalitat de Catalunya, Departament de Cultura, Publicacions de l'Institut de Sociolingüística Catalana.
- Solé i Durany, Joan Ramon. (2006). [La intervenció lingüística de l'Administració en l'àmbit socioeconòmic.](#) *Revista de Llengua i Dret*, 45, 147-200.

Solé i Durany, Joan Ramon. (2009). L'aplicació de la Constitució i de l'Estatut d'autonomia de Catalunya. Model lingüístic territorial o model personal en els diferents sectors? Dins [El plurilingüisme a la Constitució espanyola](#) (Col·lecció "Institut d'Estudis Autònomic", 65). ISBN 9788439381594

Teodoro i Peris, Mercè. (2019). [Balanç de la legislació i la jurisprudència del País Valencià 1979-2019](#). *Revista de Llengua i Dret, Journal of Language and Law*, 72.